

Sanja Zubčić
Reka

UDK 811.163.42'282(497.5 Istra):
811.163.6'282(497.4 Obrov)

AKCENATSKI SUSTAV MJESNOGA GOVORA OBROVA

V prispevku je analiziran akcentski sistem govora Obrova, tj. narečne točke, ki je po Riglerjevem zapisu ob govorih Klane, Rupe, Pasjaka, Staroda, Račic, Podgrada, Podbež in Skadanščine na čakavski strani stičnega področja južnotranjskih in čakavskih govorov. Ugotovljena sta akcentski inventar ter distribucija akcentskih enot s posebnim ozirom na tipe podaljšav in akcentsko tipologijo samostalnikov.

govor Obrova, čakavsko narečje, ikavsko-ekavski dialekt, južnotranjski govori, akcentski sistem, tipi podaljšav, akcentska tipologija samostalnikov

The subject of this research is the accentual characteristics of the speech variety of Obrov, which is according to Rigler placed with the speech varieties of Klana, Rupa, Pasjak, Starod, Račice, Podgrad, Podbeže and Skadanščina on the chakavian side of the contact area between southern Notranjska and chakavian speech varieties. The aim of this research is to determine the accentuation inventory and the distribution of accents, with special attention to the types of lengthening and the accentual patterns of nouns.

speech variety of Obrov, chakavian dialect, ikavian-ekavian dialect, southern Notranjska speech varieties, accentuation, types of lengthening, accentual patterns of nouns

0 Uvod

Mjesni je govor Obrova, uz govore Račica, Podgrada, Podbeža, Staroda i Skadanščine, prema pisanju u dosadašnjoj dijalektološkoj literaturi (Rigler 1963: 12), punkt koji teritorijalno pripada Republici Sloveniji, a jezično je sastavni dio hrvatskoga čakavskog narječja. Taj govor spominje još J. Ribarić (2002: 53) i svrstava ga u pretežno ikavski čakavski dijalekt, dok je po M. Mačekome (1929–1930: 16) to čički čakavski govor skadanjskoga tipa. J. Ribarić (2002: 59) piše da je u govorima Obrova, Podgrada, Skadanščine i Račica »razlika između dugih i kratkih naglašanih slogova neznatna«. Mačekovi naprotiv ističe kvantitativnu razliku u govoru Podgrada, a ovjerio ju je u svome rukopisu za *Slovenski lingvistički atlas* Tine Logar.¹ J. Rigler u monografiji o južnotranjskim govorima (1963) spominje govor Obrova samo u kontekstu njegove pripadnosti čakavštini. S. Vranić,

¹ Tine Logar istražio je mjesni govor Podgrada 1958. godine, a njegov se rukopis čuva u dijalektološkoj sekciji Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU u Ljubljani. Zahvaljujem kolegama s Inštituta, posebice dr. sc. Peteru Weissu, što su mi omogućili uvid u rukopis.

I. Drpić i M. Lončarić u posljednje su se vrijeme intenzivnije bavili utvrđivanjem jezičnih značajki koje su rezultat interferiranja južnonotranjskih govora i govora smještenih u sjevernočakavskome arealu (Lončarić 1999, 2003; Drpić, Lončarić 2002; Vranić, Drpić 2004; Vranić 1995, 2006 i dr.).² U tom se kontekstu kao do-dirna, ali razlučna akcenatska značajka spominje progresivna metataksa cirkumfleksa.

Činjenica da je mjesni govor Obrova, kao i govori prethodno spomenutih pet naselja koji čine jedinstven govorni tip, smješten između južnonotranjskih slovenskih i sjeverozapadnih čakavskih hrvatskih govora poticajnom je za utvrđivanje jezičnih značajki koje konvergiraju ili divergiraju k tim dvama sustavima ili od njih. U tom je smislu akcentuacija osobito zanimljiva upravo stoga što se u dosadašnjoj literaturi, usmjerenoj pretežno k razlučivanju i odjeljivanju podsustava koji su se razvili iz zapadnoga južnoslavenskoga dijalekta kao bitne diskriminante između slovenskoga i hrvatskoga jezika³ ističu dvije akcenatske značajke: status praslavenskoga akuta⁴ i progresivna metataksa cirkumfleksa, a nerijetko i status metato-

²M. Lončarić, prvenstveno kajkavolog, bavio se češće istraživanjem kontakta pojedinih slovenskih dijalekata s kajkavskim govorima (1997), dok su S. Zajceva (1967) i G. Neweklowsky (1989) istraživali hrvatsko-slovenske leksičke podudarnosti. Valja spomenuti i raspravu Z. Zorko (2002) o hrvatsko-slovenskim govorima u kontaktu premda u njoj, nažalost, ne analizira južnije govore.

³Tako primjerice 1935. godine u poznatoj studiji *Jezik Hrvata kajkavaca* S. Ivšić odgovara F. Ramovšu i A. Beliću iznoseći tezu o osnovnoj kajkavskoj akcentuaciji koja se bitno razlikuje od slovenske. M. Moguš (1971) ističe da se alpska skupina, iz koje će se kasnije razviti dijalekti slovenskoga jezika, izdvaja od primorske, panonske i dinarsko-raške, iz kojih će se kasnije razviti dijalekti hrvatskoga i srpskoga jezika, po tome što u njoj ne dolazi do pokrate praslavenskoga akuta. U tome se s njim slaže i Z. Junković koji u svojoj tezi o *Jeziku Antuna Vramca i podrijetlu kajkavskoga dijalekta* (1972) kao diskriminantu između kajkavskoga narječja hrvatskoga jezika i slovenskoga jezika izdvaja i progresivnu metataksu cirkumfleksa. Na te je i ostale Junkovićeve argumente 1976., a potom i 1977. protuargumente iznio J. Rigler ističući da do pokrate praslavenskoga akuta ne dolazi niti u cijelome sjevernome dijelu Slovenije, već da je današnji refleks rezultat kasnijega duljenja. Temeljem toga pretpostavlja i jednak razvoj u južnome dijelu Slovenije (Rigler 1977: 33). Progresivnu metataksu cirkumfleksa J. Rigler potvrđuje kao onu akcenatsku značajku koja razdvaja slovenski od hrvatskoga jezika, ali ističe da je ona potvrđena i u nekim slovenskim dijalektima i da to nije mlađa pojava kako je predmnijevao Z. Junković. J. Rigler osvrće se i na ostale Junkovićeve razlučnice, na status metatonijskoga cirkumfleksa u slovenskome i kajkavskome i na akcenatska duljenja u pojedinim morfološkim kategorijama tvrdeći da su ona ovjerena i u nekim slovenskim dijalektima, odnosno, zamjerajući Z. Junkoviću generalizacije u zaključcima.

⁴Kao osnovna se razlučnica među hrvatskim i slovenskim jezikom ističe različit status praslavenskoga akuta koji se po tradiciji i inerciji u hrvatskome tumači kao pokraćen, a u slovenskome kao onaj koji zadržava staru kvantitetu. Da tomu nije tako, ili makar ne na cijelome slovenskome teritoriju, među prvima je upućivao J. Rigler (1976, 1977), a njegovo su tumačenje prihvatili i dalje razrađivali drugi istraživači. Glavnina je pretpostavljala da se primarni akut i u slovenskome jeziku pokratio, ali je kasnije došlo do njegova naknadnoga produljenja. To tumače različitim ostvarajima u suvremenom slovenskom jeziku u kojemu se u nefinalnim slogovima psl. akut reflektira kao dugi silazni (**xrúšbka* > *hrūška*) ili dugi uzlazni naglasak (**mýsliti* > *mísliti*; **kráva* > *kráva*), dok je u finalnim slogovima on uvijek kratak (**brátě* > *brát*), a to je distribucijsko pravilo koje ne ovisi o podrijetlu naglasaka (o tome vidi u Langston 2007b). U najnovijim se pak radovima (Greenberg 2007) status akuta dovodi u vezu s laringalnim praslavenskim glasom koji se u istočnim slovenskim govorima, te u čakavštini, kajkavštini i zapadnoj i istočnoj štokavštini reflektirao u jedan kratki glas, dok se u središnjim i zapadnim slovenskim govorima on reflektirao u dugi vokal silazne intonacije koji svojim značajkama odgovara dugome naglasku uzlazne intonacije u suvremenom standardnom slovenskom jeziku i u dvjema navedenim skupinama govora.

nijskoga cirkumfleksa. Bez ikakve potrebe za određenjem pripadnosti, u ovome će se radu istaknuti akcenatske značajke mjesnoga govora Obrova⁵ i uputit će se na eventualne paralele ili razlike prema dvama velikim sustavima na rubovima kojih je smješten.

1 Akcenatski inventar

Akcenatski inventar mjesnoga govora Obrova čine dvije naglašene jedinice: kratki (á) i dugi (ǎ). Dakle, dokinuta je opreka po intonaciji, a očuvana ona po kvantiteti. Nenaglašeni su vokali uvijek kratki.

2 Distribucija akcenata

Svaki se od dvaju akcenata načelno može ostvarivati u inicijalnome, medijalnome i finalnome slogu riječi.

	Inicijalni slog	Medijalni slog	Finalni slog
á	<i>jápkē, kúpəli, nǐlvaχ; čr̄n, blò</i>	<i>rec̄imo nekòlako, perèju</i>	<i>Božíc, otàc, lončýc</i>
ǎ	<i>biěrna, trǎvu, χúdo; věj Gpl., dvǎ,</i>	<i>fažuòla, butǐγα, vesiełje</i>	<i>kranpiěr, navǎd Gpl., kolǎč</i>

Finalni je slog višesložnih riječi naglašen samo ako je zatvoren. Jednosložne riječi, neovisno o tome je li slog otvoren ili zatvoren, mogu biti naglašene obama naglascima: *pás, blò, věj*; Gpl., *dvǎ*. S obzirom na dosege duljenja primarno kratkoga naglasaka u nefinalnome otvorenome slogu, potvrde za ostvaraj kratkoga naglasaka u inicijalnome i medijalnome slogu malobrojne su. Naprotiv, potvrde su dugih naglasaka brojne zbog činjenice da je broju primarno dugih vokala pridružen i velik broj sekundarno produljenih jedinica. Zbog toga je u sustavu parcijalno narušena opreka po kvantiteti.

3 Realizacija akcenata

Kratki se vokali u nefinalnome otvorenome slogu realiziraju produljeno. Produljeni je naglasak kvantitetom gotovo jednak primarno dugome, ali se od njega razlikuje uzlaznom intonacijom koja fonološki nije distinktivna. Taj se produljeni naglasak ostvaruje na svim vokalima:

- a:* *Podγrǎda, prodǎjali, krǎva, Sežǎnu, mǎma, mǎnu* Isg.
e > ie: *brayěše, susieđdan* Dpl., *prieđa* 'pređa'
i: *vřĩmenu, velĩka, kamnĩta, Bĩstrc, nĩve, hodĩle, družĩne*

⁵ Podatci za ovaj rad prikupljeni su za terenskoga istraživanja provedena tijekom lipnja 2007. od obavjesnika Stanka Novaka (rođ. 1935.) i Gabrijela Novaka (rođ. 1934.). Prikupljeni su podatci s terena, uz nužan kritički odmak, uspoređeni s tekstovima objavljenim u knjizi M. Tončić Štancar (2005).

o > uo: *kuósti* Isg., *nuóγa*, *nuósa* Gsg., *sramuóta*, *ruósa*
u: *skúχat*

Uzlaznost produljenih vokala nije u čakavskome nepoznata. Dapače, u svim se creskim govorima s očuvanom tonskom oprekom sustavno dulje vokali *a*, *e*, *o* koji su redovito uzlazne intonacije, pa ih H. P. Houtzagers u svojoj monografiji o govoru Orleca (1985) bilježi istim znakom kao i primarne duge vokale uzlazne intonacije: *plākat*, *jābelka*, *siromāχi*, *boγāti*, *ōko* i dr. »Donekle produžen i često uzlazan izgovor kratkoga akcenta van ultime, naročito na vokalima *a*, *e* ili *o* (pojava izrazitija u Pazinštini no u Boljunštini, a odsutna u Labinštini)« opservira i P. Ivić (1961: 203). Razlike u kvantiteti produljenoga naglašenog vokala mogu se kadšto ogledati i u kvaliteti.

3.1 Duljenje kratkoga naglasaka u nefinalnome otvorenome slogu

U mjesnome je govoru Obrova opservirano sustavno duljenje vokala *a*, *e*, *i*, *o* u otvorenome slogu. S obzirom na to da je finalni slog naglašen samo ako je zatvoren, ovaj tip duljenja u njemu izostaje.

	Inicijalni slog	Medijalni slog
á > ā	<i>brāta</i> Gsg., <i>jāslice</i>	<i>χektāri</i> Gpl., <i>povābalo</i>
é > ē	<i>liēta</i> Gsg., <i>diēlo/dēlo</i>	<i>pliviēla</i> , <i>susiēde</i> Gsg.
ó > ō	<i>buōra</i> Gsg., <i>puōlje</i>	<i>takuōvo</i> , <i>bambuōne</i> Apl.
ì > î	<i>njīvaχ</i> Lpl., <i>Bīstrc</i>	<i>kamnīta</i> , <i>družīne</i> Npl.
ù > ū	<i>skūχat</i>	

Tijekom terenskoga istraživanja provedena za potrebe ovoga rada potvrđen je samo jedan primjer za duljenje primarno kratkoga *u*. U svim je ostalim primjerima (*žúpnik*, *χrúška* i *slúžba*) *u* u zatvorenome slogu pa se duljenje nije ni očekivalo.

Premda ovaj tip duljenja u cijelosti karakterizira mjesni govor Obrova, u prikupljenu je materijalu popisan i određen mali broj primjera u kojima se to duljenje ne ostvaruje premda je očekivano kao u primjerima *kúpeli*, *njīvaχ*, *prodājali*, *recīmo*, *nekólako*, *perēju* ili se pak isti primjer javlja i kao produljen i kao neproduljen (*poynóci*, ali *do nóci*). Premda zabilježeni, ovakvi su primjeri fakultativni i okazionalni.

Duljenje se ovoga tipa u mjesnome govoru Obrova ne zadržava samo na otvorenim nefinalnim slogovima u kojima je gotovo sustavno, već su evidentirana sporadična, novija duljenja i u zatvorenim slogovima, najčešće pred palatalima i sonantima. Tako je popisano: *druγāšna*, *lāčni*, *žlīčnjak*, *fānte* Apl., *sýr*, *pāndīljka* Gsg., *prprāuli*, *uōučace*, *pāuca* Gsg., *cājtiχ* Lpl. ali i *cājta* Gsg.⁶

Budući da je kao posljedica praslavenskoga zakona otvorenih slogova glavnina slogova u svim slavenskim jezicima otvorena, dalekosežna je posljedica duljenja

primarno kratkih vokala u tim slogovima, a sekundarno i u zatvorenim slogovima narušavanje vokalske ravnoteže uspostavljene korelacijom po kvantiteti u prilog dugih vokala, odnosno dugoga naglaska, i na koncu potpuno dokidanje opreke po kvantiteti. U prilog toj tendenciji je i u mjesnome govoru Obrova zamijećeno nastojanje da se ujednači tip naglaska u paradigmi. Analogijom prema ovjerenim ostvarajima Gsg. *brāta*, Dsg. *brātu*, Ipl. *brātam*,⁷ Npl. *brāti*, Gpl. *brāt⁸/brāti* i svim ostalima sa sekundarno produljenim vokalom *a* (jer je u otvorenome nefinalnome slogu) i u nominativu se jednine čuje ponešto produljen vokal *ā* (*brāt*). Isto je i s imenicom u značenju 'kolač' koja je zabilježena u Isg. *kolāčom* i Npl. *kolāči*, pa je onda analogijom i *kolāč* s duljenjem u finalnome zatvorenome slogu.

Duljenje vokala u otvorenome nefinalnome slogu i tendencija za paradigmatskim ujednačavanjem potvrđena je i u južnonotranjskim (Rigler 1963: 23, 27) i u čakavskim govorima smještenim u sjeverozapadnom dijelu, osobito u susjednim buzetskim, boljunskim i dijelu sjevernih pazinskih govora, ali i u južnijim govorima labinskoga tipa (Zubčić 2006: 340–341). Konačna je posljedica takova paradigmatskoga ujednačavanja potpuno dokidanje opreke po kvantiteti s time što ono ne mora nužno (ali može!) obuhvaćati sve vokale jednakomjerno. Odatle Ribarićeva primjedba o neznatnoj razlici između dugih i kratkih naglašanih slogova u govorima Obrova, Podgrada, Skadanščine i Račica (2002: 59). Premda nije posve točna, omogućuje okvirno datiranje u početak 20. st. kada je J. Ribarić⁹ istraživao te govore.

Rezultati su usporedbe vlastitih terenskih istraživanja govora Obrova i podataka o njegovim akcenatskim značajkama u dijelu literature (Ribarić 2002: 59) jednaki rezultatima usporedbe vlastitih istraživanja i prikupljenih podataka (Šimunović 1970, 1976; Vranić 2005, Lisac 2001 i dr.) o akcentuaciji dijela buzetskih govora. U dijelu se navedene literature ističe da oba tipa govora karakterizira dokinuće opreke po kvantiteti. To je dokinuće posljedica spomenutoga duljenja, a sustavno je onoliko koliko je sustavno duljenje. Dokinuće opreke po kvantiteti ne zahvaća jednako sve vokalske jedinice, a ako ih i zahvaća, iz kvalitativnih se vokalskih značajki može kadšto utvrditi radi li se o dugome ili o produljenome vokalu i naglasku.¹⁰ Među buzetskim,¹¹ ali i ostalim čakavskim govorima duljenju je najpodložniji vokal *a* koji

⁶Ne treba ovdje isključiti i utjecaj standardnoga slovenskog jezika u kojemu su uvijek naglašeni nefinalni dugi slogovi (Lenček 1982: 47–48), a u imenica osobito tendenciju paradigmatskoga ujednačavanja tipa naglaska (usp. *sȳr* umjesto *sȳra* prema *šȳra* ili *pāndiljka* umjesto *pāndiljka* prema *pāndiljak*).

⁷Gramatički je morfem *-am* u Isg. imenica muškoga roda zabilježen samo u dvama primjerima: *brātam* i *šȳram*. U ostalim primjerima alterniraju *-om* i *-em*. Morfem *-am* vjerojatno je posljedica tzv. akanja koje je, prema Riglerovu zapisu, opservirano u južnonotranjskim govorima.

⁸Premda oblikom jednak nominativu, dugi je vokal na dočetu osnove u Gpl. imenica muškoga roda s nultim nastavkom morfološki uvjetovan i etimološki dug. Dio ga autora tumači metatonijskim (Stang 1956: 27–28).

⁹Ribarićeva studija *Razmještaj južnoslovenskih dijalekata na poluostrvu Istri* objavljena je 1940. u IX. knjizi *Srpskoga dijalektološkog zbornika* u Beogradu, premda je nastala mnogo ranije, 1916. godine, a terenska su istraživanja, dakle, poduzeta još ranije, vjerojatno prije 1914. i početka Prvoga svjetskog rata. O tome vidi u predgovoru izdanju *O istarskim dijalektima* (2002: 11–12).

¹⁰O takvim tendencijama u čakavskome narječju vidi u Langston 2007a.

se dulji i u finalnome ili jedinome slogu, slijedi mu vokal *e*, a potom i ostali. Isto je zabilježeno i u govoru Obrova, gdje je evidentno i supostojanje inačica. Pa premda trend duljenja nastoji zahvatiti sve jedinice bez obzira na njihov položaj i jezični razvoj nedvojbeno ide u tom pravcu, držim da nije uputno generalizirati činjenice i spomenute sustave određivati jednoakcenatskima. Makar ne još.

Dokinuće je kvantitativne opreke zabilježeno i u južnonotranjskim, osobito južnijim govorima, ali je osim kao posljedica duljenja primarno kratkih vokala, nastalo i zbog uspostave nove opreke, opreke po kvaliteti (Rigler 1963: 27). Premda u mjesnome govoru Obrova ta opreka nije potvrđena,¹² ona je, ali samo pod naglaskom, činjenicom buzetskih (Kalsbeek 1984–1985: 315), ali i središnjoistarskih čakavskih govora boljunškoga i labinskoga tipa (Ivić 1961: 207–208).

Premda izlazi izvan ciljeva ovoga rada, razvidno je da ekspanzivno duljenje kratkih vokala primarno u otvorenim nefinalnim slogovima, a kasnije i u zatvorenima; tendencija paradigmatškoga ujednačavanja tipa naglasaka i uspostava opreke po kvaliteti rezultiraju dokinućem opreke po kvantiteti i uspostavom jednoakcenatskoga sustava i da ta izoglosa ide od južnonotranjskih govora, preko buzetskih¹³ sjeverozapadnih čakavskih, s dijelom labinskih govora¹⁴ kao najjužnijim punktovima.

3.2 Duljenje u slogu zatvorenu sonantom

Premda nije posve uobičajeno pisati o nečemu čega nema, čini mi se opravdanim to činiti onda kada izostanak neke jezične, u ovome slučaju akcenatske značajke, znatnije divergira od onoga što je pretpostavljeno kao dio općih, zajedničkih jezičnih značajki hijerarhijski višega jezičnog sustava. U mjesnome je govoru Obrova takva izoglosa izostanak duljenja u slogu zatvorenu sonantu koje je opća značajka sjeverozapadnih ali i jugoistočnih čakavskih govora s time što su rezultati duljenja različiti: u onim je sjeverozapadnim čakavskim govorima u kojima je očuvana opreka po intonaciji na tom mjestu dugi naglasak uzlazne intonacije, akut, dok je u južnih to uvijek dugi silazni naglasak (Brozović, Ivić 1988: 85–87). Izuzimaju se

¹¹ Istraženi su: mjesni govor Ročkoga Polja kao reprezentant ročkoga tipa govora, mjesni govor Erkovčića kao reprezentant humskoga tipa govora, govor Krbavčića kao predstavnik drašćičke skupine i govor Pračane koji predstavlja govore sovinjske skupine (o podjeli govora buzetskoga dijalekta vidi više u Grah 2002: 20), a rezultati su toga istraživanja, kao i ostalih sjeverozapadnih čakavskih govora objavljeni u Zubčić 2006.

¹² Pa se primjerice svaki dugi *e* realizira isto bez obzira na to je li on etimološki *e* (*děset*, *žienskah* Lsg., *prniěšli*) ili je podrijetlom od jata (*susiěde* Gsg., *diělo*, *neviěstu* Asg.) ili od *e* (*miěso*, *pěti/piět*).

¹³ Likvidacija je kvantitativnih i kvalitativnih opozicija apsolutna u mjesnim govorima Nugle (Kalsbeek 1984–1985: 314) i Račica. U govorima Sv. Martina i Bresta postoji tendencija izjednačavanja dvaju naglasaka jer se »kratkosilazni akcenat ističe oslabljenom silinom i dužim trajanjem, a dugosilazni akcenat blago lomljenim tonom i pokraćivanjem« (Šimunović 1970: 36) dok je u mjesnim govorima Krbavčića (Grah 2002: 23–25) i Pagubica (prema recentnim, zasad neobjavljenim podacima S. Vranić) još uvijek donekle očuvana opreka po kvantiteti na naglašenim vokalima.

¹⁴ To mjesni govori naselja imenom Skvaranska, Brovinje, Viškovići, Drenje, Marina i Crni, po istraživanjima S. Vranić (2005: 236); Diminići i Cerovica, po opservacijama J. Kalsbeek (1983: 251–252), te Skitača i Ravni po vlastitim istraživanjima (Zubčić 2006b: 98)

pritom oni slogovi zatvoreni sonantom silabem kojih je podrijetlom od poluglasa jer ti su, bez obzira na ostala distribucijska ograničenja, kratki u čitavome slovenskome jeziku,¹⁵ ali i u dijelu sjeverozapadnih čakavskih govora;¹⁶ u govoru Obrova zabilježeni su sljedeći primjeri: *Vazə̀m*, *kotə̀l*, *oγə̀nj* u kojima je naglašeno *a* reducirano; i oni koji su etimološki dugi (Gpl. *krā̀u*, *γlā̀u*) ili su produljeni zbog kakova drugoga razloga, primjerice u govoru Obrova ovjerena sekundarnoga duljenja svih vokala (izuzev *a* koje je podrijetom od poluglasa) na koje je regresivno pomaknuta silina (*kuṑncōm* Isg. (< *konə̀cōmə*), *duṑuciχ* Lpl. (< *dolə̀ciχə*), ali i *dṑuciχ*).

Budući da je mjesni govor Obrova čakavski, a duljenje pred sonantom karakterizira čakavske govore smještene u sjeverozapadnome arealu, ono je očekivano, ali je izostalo. Ovjereni su primjeri s primarno kratkim vokalom u naglašenu slogu zatvorenu sonantom:

† n: *fā̀ntə̀m* Dpl., ali *fā̀nte* Apl.

† m: *dȳ̀m*, *tə̀m* Isg., *bū̀m*, *tučə̀m*, *pijə̀m*

† j: *dvə̀jset*, *jə̀jce*, *krā̀j*, *cā̀jta* Asg., ali *cā̀jtiχ* Lpl.

† r: *mṑrda*, ali i *sȳ̀r*

† l: *nekṑlko*

† lj: *bṑlj*, ali i *pə̀ndȳ̀ljka* Gsg. prema *pə̀ndȳ̀ljak*

† u: *pṑu* 'pola', *dřū̀ca*, *dřḕuca*, *krā̀uce*, *Obrṑu*, *dā̀u*, *smijṑu*, *spȳ̀u*, *dṑuciχ* Lpl. ali i *duṑuciχ* Lpl., *uđū̀čə̀ce*, *pā̀uca* Gsg.; *prprā̀uli*.

Sve navedene iznimke nisu rezultat odstupanja od pretpostavljena pravila i uspostave toga tipa duljenja, već su posljedica dviju prethodno opisanih tendencija: ekspanzivnoga duljenja u otvorenome, a kasnije i u zatvorenome nefinalnome slogu, i paradigmatškoga ujednačavanja tipa naglaska.

Izostanak se duljenja u slogu zatvorenu sonantom potvrđuje u istraženim buzetskim govorima: prez. 1. l. sg. *pečə̀n/pečȳ̀n*, *tučə̀n/tučȳ̀n*; imenice: *pustū̀/pustṑu/pustṑv*; *pluvā̀n*; prilozi: *pṑu/pṑv* 'pola'; gl. pridj. radni m. r. sg. *pučə̀l*, *χudiū̀/χudiṽ*), a slična je tendencija opservirana i u mjesnim govorima Klane i Studene (Zubčić 2003: 157) u kojima se redovito bilježe dvojaki ostvaraji (glagolski pridjevi radni m. r. sg.: *biu/biū̀*; *pobraū̀/pobraiū̀*; *znā̀u/znā̀u*, *imḕu/imḕu*; pridjev *biū̀/biū̀* 'bijel'¹⁷).

¹⁵ U slovenskome, naime, mogu biti naglašeni samo dugi nefinalni slogovi, ako je naglašen finalni slog, on je kratak. Iznimku čine vokali podrijetlom od poluglasa koji su kratki i u naglašenome nefinalnome slogu (*dě̀ska*, *mě̀gla*). O tome vidi u Lenček (1982: 47–48).

¹⁶ Tako je primjerice u svim creskim i dvama sjevernolohinjanskim govorima: Belej (*kočə̀l*, *ogə̀nj*, *prišə̀l*), Beli, Dragozetići (*kočə̀c*, *dolə̀c*, *Vazə̀n*), Orlec (*ogə̀nj*, *kočə̀l*, *prišə̀l*), Ustrine (*kačə̀l*, *ogə̀nj*), Valun (*kočə̀l*, *ogə̀nj*), Nerezine, Punta Križa (*ogə̀nj*, *kočə̀l*, *našə̀l*), Sv. Jakov (*Vazə̀m*, *prišə̀l*). U svim navedenim govorima izostaje i duljenje pred sonantom u 1. l. sg. prezenta tipa *pijə̀n*, *lejə̀n*, *tečə̀n*, *padə̀n* i dr. Izostanak je duljenja kratkoga naglaska na nastavku 1. l. sg. prezenta potvrđen i u krčkim govorima Jurandvora, Vrbnika (*pijə̀n*, *tū̀čə̀n*) i Omišlja (*sičə̀m*, *mḕzə̀m*) i u žminjskim govorima Orbanića, Hrusteta i Jurića (*pijə̀n*, *tū̀čə̀n*, *krā̀də̀n*), s time da su u potonjim dvama zabilježeni dubletni ostvaraji. O tome vidi u Zubčić 2006: 334.

¹⁷ U mjesnom se govoru Klane na finalnim dugim naglašenim slogovima nerijetko naglasak uzlazne intonacije zamjenjuje silaznim. To, međutim, nije sustavno (Zubčić 2003: 156).

Ovom se značajkom bužetski govori bitno razlikuju od ostatka sjeverozapadnih čakavskih, ali i uopće čakavskih govora i pridružuju se rubnim jezičnim značajkama potvrđenim u kontaktnome hrvatsko-slovenskome arealu.¹⁸

4 Tipovi pomaka

U praslavenskome su jeziku bila tri osnovna akcenatska tipa (Stang 1965: 56-61):

- a-tip sa stalnim mjestom akcenta na osnovi,
- b-tip sa stalnim mjestom akcenta na nastavku, i
- c-tip s pokretnim akcentom, na početnome slogu osnove u jednim, a na dočetnome u drugim, unaprijed određenim oblicima.

4.1 Imenice *a* akcenatskoga tipa

U mjesnom su govoru Obrova potvrđene imenice svih triju rodova koje ulaze u ovaj tip, a prema tipu naglasaka razlikuju se dvije paradigme: ona s kratkim i ona s dugim naglaskom na vokalu osnove.¹⁹ U *a* akcenatski tip ulaze imenice tipa *brát*, *mýš*, *žličnjak*; *liěto*, *γoviědo*, *puđlje*, *miěso*; *njīva*, *jápka*, *kmetīja*. Paradigme s dugim naglaskom nemaju izmjena, a sve se izmjene u odnosu na ishodišni sustav odnose na paradigmu s kratkim naglaskom koji se u otvorenome nefinalnome slogu dulji i ima tendenciju paradigmatškoga ujednačavanja. Tako sve imenice srednjega i ženskoga roda u kojih je naglašen kratak otvoreni slog, redovito dulje primarno kratak vokal pa primarna paradigma s kratkim naglaskom u svim oblicima izuzev Gpl. s multim morfemom, biva zamijenjena paradigmom s produljenim, odnosno, dugim naglaskom na vokalu osnove:

N sg. <i>pólje</i>	>	<i>puđlje</i>	<i>kmetīja</i>	>	<i>kmetīja</i>
Gsg. <i>pólja</i>	>	<i>puđlja</i>	<i>kmetīje</i>	>	<i>kmetīje</i>
Dsg. <i>pólju</i>	>	<i>puđlju</i>	<i>kmetīji</i>	>	<i>kmetīji</i>
Asg. <i>pólje</i>	>	<i>puđlje</i>	<i>kmetīju</i>	>	<i>kmetīju</i>
Lsg. <i>pólji</i>	>	<i>puđlji</i>	<i>kmetīji</i>	>	<i>kmetīji</i>
Isg. <i>póljam</i>	>	<i>puđljam</i>	<i>kmetīju</i>	>	<i>kmetīju</i>

Iste se promjene događaju i u svim oblicima paradigme imenica muškoga roda, osim u nominativu imenica kojima je naglašen finalni, pa onda i zatvoreni slog ili nefinalni, ali zatvoreni slog. U tim se paradigmama analogijom prema produljenome naglašenome vokalu nerijetko dulji i vokal koji inače tomu nije podložan. To je posljedica paradigmatškoga ujednačavanja prethodno opisana i ovjerena paradigmom imenice u značenju 'brat'.

¹⁸ O tim rubnim značajkama vidi više u Lukežić 1998 i Vranić 2007.

¹⁹ U paradigmi s kratkim naglaskom samo je jedan dugi, i to u Gpl. Po Stangovu (1965: 27–28) mišljenju njegovo je podrijetlo metatonijsko.

Posljedica je duljenja kratkoga vokala u nefinalnome otvorenome slogu i tendencije paradigmatskoga ujednačavanja znatno veći broj paradigmi s dugim naglaskom u odnosu na one s kratkim. Naime, kratki je naglasak očuvan u onim višesložnim imenicama u kojima je u nefinalnome zatvorenome slogu, a takvih je pozicija u sustavu malo. Čak i kad su ovjerene, kao u primjeru *žličnjak* duljenje se najčešće provodi analoški. Dakle od dviju je paradigmi *a* akcenatskoga tipa, ostala samo jedna.

4.2 Imenice *b* akcenatskoga tipa

To su imenice koje su u praslavenskome jeziku imale uvijek silinu na nastavku, a dva su se podtipa razlikovala prema kvantiteti posljednjega vokala osnove (*dolacà : ključà*). U mjesnome su govoru Obrova one doživjele znatne promjene: proveden je sustavan pomak siline s primarno naglašena nastavka na posljednji ili jedini vokal osnove. Dakle, regresivni je pomak siline koji se obvezatno provodi u Nsg. m. r. i Gpl. svih triju rodova nakon redukcije poluglasa, u ovome govoru sustavan i u onih oblika u kojih nije bio obvezatan. Na novome se mjestu naglasaka uvijek ostvaruje dugi naglasak što je u skladu s činjenicom da su svi, izuzev onoga u Nsg., u otvorenome nefinalnome slogu. Analogijom prema ostalim oblicima paradigme, sekundarno se može produljiti i naglašeni vokal u Nsg.

Nsg. <i>otrokà</i>	>	<i>otròk</i>	>	<i>otruòk</i>
Gsg. <i>otrokà</i>	>	<i>otròka</i>	>	<i>otruòka</i>
Dsg. <i>otrokù</i>	>	<i>otròku</i>	>	<i>otruòku</i>
Asg. <i>otrokà</i>	>	<i>otròka</i>	>	<i>otruòka</i>
Lsg. <i>otroki</i>	>	<i>otròki</i>	>	<i>otruòki</i>
Isg. <i>otrokém</i>	>	<i>otròkem</i>	>	<i>otruòkem</i>

Time je dobivena paradigma s dugim naglaskom u svim oblicima, odnosno, imenice su *b* akcenatskoga tipa nakon opisanih mijena prešle u *a* tip sa stalnim mjestom naglasaka na istome vokalu osnove.

Nsg. <i>otacà</i>	>	<i>otàc</i>	>	<i>otàc</i>
Gsg. <i>otacà</i>	>	<i>otcà</i>	>	<i>òtca</i> > <i>uòca</i>
Dsg. <i>otacù</i>	>	<i>otcù</i>	>	<i>òtcu</i> > <i>uòcu</i>
Asg. <i>otacà</i>	>	<i>otcà</i>	>	<i>òtca</i> > <i>uòca</i>
Lsg. <i>otaci</i>	>	<i>otci</i>	>	<i>òtci</i> > <i>uòci</i>
Isg. <i>otacòm</i>	>	<i>otcòm</i>	>	<i>òtcom</i> > <i>uòcom</i>

Pomak siline s nastavka na vokal osnove uslijedio je nakon redukcije poluglasa u slabome položaju, pa je u svim oblicima paradigme imenica ovoga tipa izuzev Nsg. i Gpl., silina na prvome vokalu osnove. Nakon fonoloških mijena i elidiranja u dubinskoj strukturi udvojena *t*, ostaje naglašen otvoreni nefinalni slog koji se dulji. Duljenje, međutim izostaje u Nsg. jer je naglašen slog i zatvoren i finalan.

Naglašeno se kratko *a* podrijetlom od poluglasa reducira.²⁰ Time je dobivena nejednakosložna paradigma, ali je također dijelom *a* akcenatskoga tipa jer je u svim oblicima naglasak na osnovi.

U ovu skupinu ulaze i imenice u kosim padežima kojih je nakon redukcije poluglasova i regresivnoga pomaka siline, naglašen zatvoren slog, usto sonantom. Za razliku od NAsg. u kojima je *a* podrijetlom od poluglasa reduciran i uvijek kratak, i u kosim bi se padežima očekivao kratki, tim više što se ostvaruje u slogu zatvorenu sonantom. Usprkos tome, na novim se mjestima realizira dugi naglasak. S obzirom na sustavnost duljenja samo otvorenih nefinalnih slogova i izostanak duljenja u slogu zatvorenu sonantom, razvidno je da se ovdje može raditi samo o duljenju sekundarno naglašanih vokala, nastalu kao posljedica tendencije da se sve imenice izjednače u akcenatskoj tipologiji i po mjestu i po vrsti naglasaka.

Nsg. <i>koləcə̀</i>	>	<i>koləc</i>				
Gsg. <i>koləcá</i>	>	<i>kolcá</i>	>	<i>kòlca</i>	>	<i>kuđȳca</i>
Dsg. <i>koləcú</i>	>	<i>kolcú</i>	>	<i>kòlcu</i>	>	<i>kuđȳcu</i>
Asg. <i>koləcə̀</i>	>	<i>koləc</i>				
Lsg. <i>koləci</i>	>	<i>kolci</i>	>	<i>kòlci</i>	>	<i>kuđȳci</i>
Isg. <i>koləcóm</i>	>	<i>kolcóm</i>	>	<i>kòlcom</i>	>	<i>kuđȳcom</i>

Isti je pomak proveden i u imenica muškoga roda koje su imale dugu penultimu, ali je rezultat pomaka na nj, pravi dugi, a ne produljeni naglasak:

Nsg. <i>kljūcə̀</i>	>	<i>kljūč</i>
Gsg. <i>kljūcá</i>	>	<i>kljūčca</i>
Dsg. <i>kljūcú</i>	>	<i>kljūčcu</i>
Asg. <i>kljūcə̀</i>	>	<i>kljūč</i>
Lsg. <i>kljūci</i>	>	<i>kljūči</i>
Isg. <i>kljūcém</i>	>	<i>kljūčem</i>

Dakle, dokinuta je razlika među dvjema paradigmama, dugom i kratkom. U objema je sustavno pomaknuta silina na vokal osnove, a on je uvijek dug, ili zbog pomaka na prednaglasnu duljinu ili tendencije za paradigmatskim ujednačavanjem. Rezultat je paradigma sa stalnim mjestom naglasaka na osnovi i tipom naglasaka, dugim, odnosno, prijelaz imenica *b* tipa u *a* tip.

Ista je tendencija i isti rezultati pomaka i u imenica ženskoga roda i srednjega roda (tipa *seló* > *sélo* > *siě̀lo*, *čeló* > *čeló* > *čiě̀lo*; *γnēzdó* > *γniě̀zdo*, *vīnó* > *vīno*, *młīkó* > *młīko*²¹) s dugom i kratkom osnovom:

²⁰ Tako je za ovoga istraživanja zabilježeno: *ləχko*, *slətko*, *otəc*, *pə̀s*, *Vazə̀m*, *konə̀c*, *dolə̀c*. Nedvojbeno se radi o utjecaju susjednih južnotranjskih govora u kojima kratki naglašeni vokali mijenjaju kvalitetu, a na njihovu se jugu najčešće reduciraju (Rigler 1963: 27).

²¹ Imenica u značenju 'dlijeto' kojom se često oprimjeruje ovaj akcenatski tip, u mjesnome je govoru Obrova ženskoga roda *dliě̀ta*, Gsg. *dliě̀te* i dr.

Nsg. <i>žená</i>	>	<i>žéna</i>	>	<i>žiěna</i>	<i>zvēzdá</i>	>	<i>zviězda</i>
Gsg. <i>žené</i>	>	<i>žéne</i>	>	<i>žiěne</i>	<i>zvēzde</i>	>	<i>zviězde</i>
Dsg. <i>ženi</i>	>	<i>žéni</i>	>	<i>žiěni</i>	<i>zvēzdi</i>	>	<i>zviězdi</i>
Asg. <i>ženú</i>	>	<i>žénu</i>	>	<i>žiěnu</i>	<i>zvēzdu</i>	>	<i>zviězdu</i>
Lsg. <i>ženi</i>	>	<i>žéni</i>	>	<i>žiěni</i>	<i>zvēzdi</i>	>	<i>zviězdi</i>
Isg. <i>ženú</i>	>	<i>žénu</i>	>	<i>žiěnu</i>	<i>zvēzdu</i>	>	<i>zviězdu</i>

Moguće je stoga zaključiti da imenice svih triju rodova koje su primarno pripadale *b* akcenatskome tipu u mjesnome govoru Obrova prelaze u *a* akcenatski tip i to s dugim naglaskom na vokalu osnove bez obzira na to radi li se o imenicama s kratkom ili dugom osnovom.

4.3 Imenice *c* akcenatskoga tipa

Imenice su ovoga akcenatskoga tipa posve specifične i vrlo su rano počele prelaziti u *a* ili *b* akcenatski tip. Od imenica muškoga roda u ovaj tip ulaze one koje su u Lsg. imale naglasak na nastavku, suprotno svim ostalim oblicima jednine u kojima je silina na osnovi. U mjesnom su govoru Obrova ispitane paradigme imenica *γrād*, *χlād* i *brīχ*, s dugim vokalom osnove, i imenice *nuōs* i *bruōd* kojima je Lsg. u ishodišnome sustavu bio *γrādi*, *χlādi*, *brīχi*; *nosi*, *brodi*, a u suvremenome je govoru zabilježeno *γrādi*, *χlādi*, *brīχi*; *nuōsi*, *bruōdi*. U imenica s kratkim vokalom osnove, osim u NAsg. u kojima je dugi naglasak rezultat starijega, tzv. kompenzacijskoga duljenja, kratki se vokal osnove sekundarno dulji jer je otvoren.

Nsg. <i>χlād</i>		<i>nōs</i>	>	<i>nōs</i> ²²				
Gsg. <i>χlāda</i>		<i>nōsa</i>	>	<i>nōsa</i>				
Dsg. <i>χlādu</i>		<i>nōsu</i>	>	<i>nōsu</i>				
Asg. <i>χlād</i>		<i>nōs</i>	>	<i>nōs</i>				
Lsg. <i>χlādi</i>	>	<i>χlādi</i>		<i>nosi</i>	>	<i>nōsi</i>	>	<i>nōsi</i>
Isg. <i>χlādom</i>		<i>nōsom</i>	>	<i>nōsom</i>				

Kao posljedica pomaka siline s nastavka na osnovu u Lsg. te sekundarnih, analoških duljenja vokala u paradigmi kratke osnove, dobiven je jedinstven akcenatski tip s dugim naglaskom na vokalu osnove. Stoga su u govoru Obrova i ove imenice dijelom *a* akcenatskoga tipa.

Imenica *kōrak* sa sekundarno produljenim naglašenim vokalom u svim oblicima paradigme i u Lsg. glasi *kōraki* od starijega *korāki*. Moguće je stoga zaključiti da su sve imenice muškoga roda koje su bile dijelom *c* akcenatskoga tipa dijelom *a* tipa i to stoga što je i u Lsg. silina prenesena na prvi ili jedini vokal osnove analogijom prema svim ostalim oblicima. Ova je mijena više ili manje sustavno provedena i u

²² Dugi je naglasak u NAjd. imenica ovoga tipa posve različita podrijetla od ostalih dugih naglasaka u ovoj paradigmi. On je rezultat kompenzacijskoga duljenja, nastaloga kao posljedica gubitka poluglasa i preslagivanja morne strukture.

najarhaičnijim čakavskim govorima smještenim u sjeverozapadnome arealu (Zubčić 2006: 201–206).

Od imenica ženskoga roda, u ovaj su tip ulazile one imenice koje su u A sg., te u NAVpl. imale silinu na vokalu osnove, dok je u svim drugim oblicima silina na vokalu nastavka. Postojale su dvije inačice toga akcenatskog tipa: ona s kratkim vokalom osnove i ona s dugim. Analogijom prema četirima oblicima s naglaskom na osnovi, u mjesnom se govoru Obrova silina regresivno pomiče i u ostalim oblicima. U imenica s kratkim vokalom osnove novonaglašeni je slog primarno kratak, ali se sekundarno dulji.

Nsg. <i>noγá</i>	>	<i>nóγa</i>	>	<i>nuōγa</i>	<i>γlāvá</i>	>	<i>γláv̄a</i>
Gsg. <i>noγé</i>	>	<i>nóγe</i>	>	<i>nuōγe</i>	<i>γlāvé</i>	>	<i>γlāv̄e</i>
Dsg. <i>noγi</i>	>	<i>nóγi</i>	>	<i>nuōγi</i>	<i>γlāvi</i>	>	<i>γlāv̄i</i>
Asg. <i>nóγy</i>	>		>	<i>nuōγy</i>	<i>γlāv̄y</i>		
Lsg. <i>noγi</i>	>	<i>nóγi</i>	>	<i>nuōγi</i>	<i>γlāvi</i>	>	<i>γlāv̄i</i>
Isg. <i>noγú</i>	>	<i>nóγy</i>	>	<i>nuōγy</i>	<i>γlāvú</i>	>	<i>γlāv̄y</i>

Zanimljivo je da su u Ipl. imenice *nuōγa* i *rūka* zabilježene u dvama oblicima: starijemu, kao *noγámi* i *rukámi*, i novijemu *nuōγami* i *rúkami*.²³ Razvidno je da su, bez obzira na kvantitetu dočetnoga ili jedinoga vokala osnove, paradigme ujednačene i mjestom i vrstom naglaska na osnovi pa su imenice koje su primarno bile dijelom ovoga tipa, u suvremenome govoru Obrova dijelom *a* akcenatskoga tipa.

U ovaj su akcenatski tip ulazile one imenice srednjega roda koje su u paradigmi jednine imale naglasak na vokalu osnove, a u oblicima množine na vokalu nastavka.²⁴ U većini je imenica toga tipa u množini silina prenesena na vokal osnove. Tako je i u govoru Obrova zabilježeno Nsg. *čivo*,²⁵ *tiēlo*: Npl. *čiva*, *tiēla*, ali i oblici koji imaju samo množinu tipa *vráta*, *klīšće*. Dakle, zbog dokidanja su opreke po intonaciji na dugim vokalima izjednačena dva primarno različita duga naglaska, pa su ove imenice prešle u *a* tip.

Na temelju je provedene akcenatske tipologije i analize njezinih rezultata moguće zaključiti da u suvremenome govoru Obrova postoji samo jedan akcenatski tip, onaj sa stalnim mjestom naglaska na osnovi jer su u nj, nakon regresivnoga pomaka siline i sekundarnoga duljenja prešle sve imenice *b* i *c* akcenatskoga tipa. Sve su imenice, međutim, naglašene istim naglaskom – dugim, bez obzira na to je li

²³ Premda se imenica *ruka* u literaturi uvijek razmatra kao ona s dugim vokalom osnove, čini se da nije baš tako bilo. Naime, u arhaičnim čakavskim govorima kakvi su primjerice grobnički ili žminjski s dobro očuvanom oprekom po kvantiteti na nenaglašenim slogovima u množini je te imenice vokal osnove uvijek kratak pa je u grobničkome (Zubčić 2001: 121) zabilježeno Dpl. *rukān*, Lpl. *rukāh* i Ipl. *rukāmi* prema Lsg. *rūki*, a u žminjskome (Kalsbeek 1998: 540) Dpl. *rokān*, Lpl. *rokāh*, Ipl. *rokāmi* prema Isg. *ruokuōn*.

²⁴ U govorima s oprekom po intonaciji na dugim vokalima, u oblicima je jednine dugi silazni naglasak, dok je u množini na istome mjestu zavnuti (*jāje* : *jāja*).

²⁵ U nekim se primjerima dokida artikulacijska razlika između /č/ i /č'/ i realizira se glas srednje artikulacije č̣.

osnova na koju je pomaknuta silina duga ili kratka. Pretpostavljam da je tomu tako iz više razloga, a osnovni je da je velika većina slogova u ovome sustavu (kao, uostalom, i u svim slavenskim jezicima) otvorena, pa je zbog sustavnoga duljenja otvorenih slogova, većina riječi naglašena dugim naglaskom. Ta je tendencija toliko snažna da se kadšto dulje i zatvoreni slogovi, izuzev onoga koji je podrijetlom od poluglasa. Stoga su imenice *a* akcenatskoga tipa naglašene dugim naglaskom u svim oblicima, izuzev možda N(A)sg. m. r. Budući da je u imenica koje su bile dijelom *b* i *c* tipa silina sustavno povučena na vokal osnove, one su se mjestom naglasaka izjednačile s imenicama *a* tipa. Tendencija je očito bila da se izjednače i vrstom naglasaka, a kako su vrstom naglasaka već izjednačene sve imenice *b* i *c* tipa s dugom osnovom, analogijom se prema njima i na imenicama s kratkom osnovom ostvaruje dugi naglasak, pa čak i u onim primjerima u kojima je slog zatvoren sonantom. Dakle, dugi naglasci na kratkim vokalima osnove imenica koje su primarno pripadale *b* i *c* akcenatskome tipu nisu, po mom mišljenju, primarno rezultat duljenja u otvorenome slogu, već posljedica paradigmatškoga ujednačavanja, premda ga podupire i ide mu u prilog činjenica da su u otvorenome slogu.

5 Zaključak

Temeljne su značajke akcenatskoga sustava suvremenoga govora Obrova: a) sustavno duljenje u nefinalnim otvorenim slogovima, neovisno o podrijetlu kratkoga naglasaka, koje expandira i na neke zatvorene slogove; b) apsolutno dokidanje opreke po intonaciji na dugim vokalima, ali i tendencija za dokidanjem opreke po kvantiteti na naglašenim vokalima; c) izostanak duljenja u slogu zatvorenu sonantom; d) tendencija ujednačavanja mjesta i vrste naglasaka, pa većina imenica i imenskih vrsta riječi ima dugi naglasak na osnovi. Značajke navedene pod a) i b) potvrđene su i u susjednim čakavskim govorima buzetskoga tipa i u dijelu središnjih istarskih govora ekavskoga dijalekta. Značajka se b) potvrđuje i u nekim južnonotranjskim govorima na jugu, ali je potpuno drugačije motivirana. Značajka navedena pod c) nije tipična za čakavske govore, ali je potvrđena u rubnim govorima buzetskoga tipa te u govoru Obrovu teritorijalno bliske Klane, a tipična je za slovenske govore, dok je značajka d) tipična za susjedne južnonotranjske govore. Navedene su značajke razvijene kasnije i upućuju na neprekidnu interferenciju čakavskih i susjednih južnonotranjskih idioma i na zajedničke tendencije u razvoju rubnih idioma. Naprotiv, pokrata praslavenskoga akuta, izostanak progresivne metatakse cirkumfleksa, različit opseg zahvaćenosti metatonijom i ovisnost realizacije vokala o kvantiteti, a ne o kvalitativnim čimbenicima svjedoči o tome da je mjesni govor Obrova i po akcentuaciji primarno čakavski.

Literatura

- BROZOVIĆ, Dalibor, IVIĆ, Pavle, 1988: *Jezik srpskohrvatski/hrvatskosrpski, hrvatski ili srpski*. Zagreb: Jugoslavenski leksikografski zavod »Miroslav Krleža«.
- DRPIĆ, Irena, LONČARIĆ, Mijo, 2002: Odnos južnonotranjskih govora i govora Kastavskoga krasa. *Med dialektologijo in zgodovino slovenskega jezika* (Zora 18). Ur. M. Jesenšek, B. Rajh, Z. Zorko. Maribor: Slavistično društvo. 198–206.
- GRAH, Elena, 2002: Fonološke značajke mjesnog govora sela Krbavčići. *Buzetski zbornik* 28. Buzet. 19–52.
- GREENBERG, Marc L., 2000: *A Historical Phonology of the Slovene Language*. Heidelberg: Winter.
- GREENBERG, Marc L., 2007: *Phonetic Evidence for the Development of the 'Acute' Tone in Slavic*. [Http://hdl.handle.net/1808/1103](http://hdl.handle.net/1808/1103).
- HOUTZAGERS, Hubrecht P., 1985: *The Čakavian Dialect of Orlec on the Island of Cres*. Amsterdam: Rodopi.
- IVIĆ, Pavle, 1961: Prilozi poznavanju dijalekatske slike zapadne Hrvatske. *Godišnjak Filozofskog fakulteta u Novome Sadu* 6. Novi Sad: Filozofski fakultet. 191–211.
- IVŠIĆ, Stjepan, 1996: *Jezik Hrvata kajkavaca*. Zaprešić: Matica hrvatska Zaprešić. (Pretisak prema izvorniku iz 1935. priredio Josip Lisac.)
- JUNKOVIĆ, Zvonimir, 1972: Jezik Antuna Vramca i podrijetlo kajkavskoga dijalekta. *Rad JAZU* 363. Zagreb.
- KALSBECK, Janneke, 1983: Prilog proučavanju vokalnih sustava sjeverozapadnočakavskih govora u Istri. *South Slavic and General Linguistics* 3. Amsterdam. 247–264.
- KALSBECK, Janneke, 1984–1985: Neke fonološke i morfološke osobine govora Nugle u sjevernoj Istri. *Zbornik za filologiju i lingvistiku* 27–28. Novi Sad. 313–320.
- KALSBECK, Janneke, 1998: *The Čakavian Dialect of Orbanići near Žminj in Istria*. Amsterdam, Atlanta, GA: Rodopi.
- LANGSTON, Keith, 2007a: Quantitative and Qualitative Distinctions in the Vocalic Systems of the Čakavian Dialects. *U službi jezika. Zbornik u čast Ivi Lukežić*. Ur. S. Vranić. Rijeka: Filozofski fakultet. 103–115.
- LANGSTON, Keith, 2007b: The Neocircumflex in Western South Slavic. *Slovenski jezik/Slovene Linguistic Studies* 6. Ljubljana, Lawrence. 77–95.
- LENČEK, Rado L., 1982: *The Structure and History of the Slovene Language*. Columbus, OH: Slavica.
- LISAC, Josip, 2001: Fonološke značajke buzetskoga dijalekta. *Čakavska rič* 2. Split. 13–22.
- LONČARIĆ, Mijo, 1999: Hrvatsko-slovenski jezični odnosi. *Logarjev zbornik* (Zora 8). Maribor: Slavistično društvo. 254–268.
- LUKEŽIĆ, Iva, 1998: *Govori Klane i Studene*. Crikvenica: Libellus.
- MAŁECKI, Mieczysław, 1929–1930: Gwary Ciciów a ich pochodzenie. *Lud slowiański*. Kraków. 3–48.
- NEWEKLOWSKY, Gerhard, 1989: Leksička podudarnost u sjeverozapadnim perifernim govorima južnoslavenskog jezičnog areala. *Hrvatski dijalektološki zbornik* 8. Zagreb. 77–88.
- MOGUŠ, Milan, 1971: *Fonološki razvoj hrvatskoga jezik*. Zagreb: Matica hrvatska.

- RIBARIĆ, Josip, 2002: *O istarskim dijalektima. Razmještaj južnoslavenskih dijalekata na poluotoku Istri s opisom vodičkoga govora*. Pazin: Josip Turčinović.
- RIGLER, Jakob, 1963: *Južnotranjski govori. Akcent in glasoslovje govorov med Snežnikom in Slavnikom*. Ljubljana: SAZU.
- RIGLER, Jakob, 1976: Junkovićeve kajkavske teorije in slovenščina. *Slavistična revija* 24. Ljubljana.
- RIGLER, Jakob, 1977: O slovensko-kajkavskih jezikovnih razmerjih. *13. seminar slovenskega jezika, literature in kulture. Zbornik predavanj*. Ljubljana. 29–38.
- STANG, Christian S., 1965: *Slavonic accentuation*. Oslo: Universitetsforlaget.
- ŠIMUNOVIĆ, Petar, 1970: Dijalekatske značajke buzetske regije. *Istarski mozaik* 8/5. Pula. 35–49.
- VRANIĆ, Silvana, 2005: *Čakavski ekavski dijalekt: sustav i podsustavi*. Rijeka: Filozofski fakultet.
- VRANIĆ, Silvana, 2006: O mjesnome govoru Staroda. *Diachronija in synchronija v dialektoloških raziskavah* (Zora 41). Ur. M. Koletnik, V. Smole. Maribor: Slavistično društvo. 124–130.
- VRANIĆ, Silvana, 2007: Rubnost kao kriterij u klasifikaciji čakavskoga ekavskoga dijalekta *U službi jezika. Zbornik u čast Ivi Lukežić*. Ur. S. Vranić. Rijeka: Filozofski fakultet. 33–46.
- VRANIĆ, Silvana, DRPIĆ, Irena, 2004: O kontaktu hrvatskih čakavskih i slovenskih južnotranjskih idioma u graničnome području. *Zbornik radova RFD* 5. Rijeka. 567–577.
- ZAJCEVA, Svetlana, 1967: Specifična slovenska leksika u savremenim čakavskim govorima. *Prilozi proučavanju jezika* 3. 69–110.
- ZORKO, Zinka, 2002: Slovenska obmejna narečja. *Nacionalno, regionalno, provincialno. Zbornik Slavističnega društva Slovenije* 13. Maribor: Slavistično društvo Slovenije. 17–41.
- ZUBČIĆ, Sanja, 2001: *Akcentatski tipovi u grobničkoj skupini govora*. Magistarska radnja. Rijeka.
- ZUBČIĆ, Sanja, 2003: Akcent glagolskoga pridjeva radnoga u sjeverozapadnim čakavskim govorima. *Čakavska rič* 1–2. Split. 139–163.
- ZUBČIĆ, Sanja, 2006: *Akcentatski tipovi imenica i glagola u sjeverozapadnim čakavskim govorima (sinkronijski i dijakronijski aspekt)*. Doktorska disertacija. Rijeka.

Ostali izvori

- TONČIĆ ŠTANCAR, Marija, 2005: *Frk, čez drn – frk čez trn*. Ljubljana: Založba kmečki glas.
- LOGAR, Tine: *Podgrad*. Ispunjen rukopisni upitnik za *Slovenski lingvistični atlas* (153/V./133).

